

Vlaams
Parlement

ingediend op **1633** (2017-2018) – Nr. 1
20 juni 2018 (2017-2018)

Voorstel van resolutie

van Imade Annouri, Katia Segers, Elke Van den Brandt,
Bert Moyaers, Bart Caron en Tine Soens

betreffende de preventie en aanpak
van seksueel grensoverschrijdend gedrag

TOELICHTING

Onder grensoverschrijdend gedrag verstaan we alle verbaal, non-verbaal of lichamenlijk gedrag dat als doel of gevolg heeft om de waardigheid van een persoon aan te tasten of een kwetsende en/of bedreigende omgeving te creëren. Het gaat dus om een aantasting van de fysieke, psychische en/of seksuele integriteit. De intentie is daarbij niet altijd van tel, wel het gevolg van het gedrag op de betrokkenen.

Er is al veel onderzoek gedaan in verschillende domeinen en sectoren en bij verschillende doelgroepen, die telkens verontrustende cijfers voortbrengen. De eigenheid van deze problematiek maakt dat die cijfers waarschijnlijk maar het topje van de ijsberg zijn en dat de realiteit wellicht nog schrijnender is. De verschillende getuigenissen die de laatste tijd blijven opduiken in de media in eigen land en internationaal maken duidelijk dat het om een wijdverspreid probleem gaat. Die getuigenissen tonen ook aan, los van de prevalentie en omvang van het probleem, dat elk geval van grensoverschrijdend gedrag er één te veel is, gezien de impact ervan op alle betrokkenen. Er is dus zowel behoefte aan algemene beleidsaandacht voor de problematiek in alle domeinen, als een gedifferentieerd beleid op niveau van de verschillende domeinen, verschillende sectoren en op maat van verschillende doelgroepen. Er moet tot elke prijs worden vermeden dat het debat over preventieve en reactieve maatregelen bij grensoverschrijdend gedrag alleen gevoerd wordt als het via getuigenissen in de media komt. Er moet integendeel werk gemaakt worden van een structurele, duurzame en continu gemonitorde aanpak.

Preventie

De belangrijkste doelstelling bestaat erin om met alle mogelijke middelen te voorkomen dat grensoverschrijdend gedrag nog plaatsvindt. Daartoe is er behoefte aan informatieverbreiding en sensibiliseringscampagnes die gericht zijn tot de algemene bevolking, zowel rond grensoverschrijdend gedrag als rond thema's die daarbij aansluiten, zoals seksisme, genderstereotypen en discriminatie. Ook is er specifiek aandacht nodig om de zogenaamde bijstanders te sensibiliseren. In de werking van de commissie die zich specifiek over het probleem van grensoverschrijdend gedrag heeft gebogen, bleek dat mensen vaak vermoeden dat iemand dader of slachtoffer is van grensoverschrijdend gedrag, maar niet weten hoe ze kunnen ingrijpen. Verder moet ook in deze tijden van digitalisering, sociale media en internet, duurzaam ingezet worden op sensibilisering voor de mogelijke online-risico's en hoe daar op een veilige manier mee omgegaan kan worden.

Daarvoor kunnen verschillende organisaties uit het middenveld betrokken worden die inzetten op die thematieken vanuit hun eigen expertise, zoals Sensoa, Pimento, Tumult, Child Focus, Mediawijs, De Ambrassade, Ella, Merhaba, Rosa, Çavaria, Aditi, Zij-kant, Unia en het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. Ook het kennisplatform integriteit, www.grenslijn.be, dat beleidsdomeinoverstijgend informatie bundelt, speelt daarin een belangrijke rol en moet dus up-to-date blijven.

Een belangrijke insteek is informatie, sensibilisering en competentieversterking van kinderen en jongeren, aangezien zij een extra kwetsbare doelgroep zijn. Weerbaarheid is daarbij een belangrijk onderdeel, maar evenzeer het herkennen en respecteren van de eigen grenzen en die van anderen, en het meer bespreekbaar maken van seksualiteit in het algemeen. Het beleidsdomein bij uitstek om daarop in te zetten is uiteraard het onderwijs. Dat kan door die thema's op te nemen in de ontwikkelingsdoelen en eindtermen. Bovendien moet er ook worden geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering van (toekomstige) professionelen in de onderwijssector om daar op een kwaliteitsvolle manier mee aan de slag te gaan door

aandacht te hebben voor die thema's in verschillende opleidingen, alsook door te voorzien in een kwaliteitsvol bijscholingsaanbod.

Veilige omgeving

Een cruciaal element in de totstandkoming van grensoverschrijdend gedrag is macht: keer op keer kwam dat opnieuw aan bod bij verschillende experts uit verschillende sectoren tijdens de hoorzittingen van de commissie. Elke context waar er macht in het spel is, vormt dus een risico. Het kan gaan om zeer uiteenlopende settings, zoals jeugdverenigingen, sportorganisaties, onderwijsinstellingen, zorgvoorzieningen of de werkvloer. Om een veilige omgeving te creëren is er behoefte aan een kwaliteitsvol integriteitsbeleid in al die instanties, dat afgestemd is op de specifieke context. Dat beleid bestaat idealiter uit een combinatie van deskundigheidsbevordering, aanspreekpunten integriteit, gedragscodes, handelingsprotocollen en tuchtreglementen. Daarbij moet per sector in de nodige ondersteuning worden voorzien opdat dit structureel en kwalitatief kan worden uitgebouwd. Het Raamwerk Seksualiteit en Beleid dat Sensoa heeft ontwikkeld, is op dat vlak een richtinggevend instrument, maar er moet daarnaast ook ruimte zijn om met die tool blijvend aan de slag te gaan. Er moet dus voortdurend worden geïnvesteerd in zowel de uitrol als de continuering van een degelijk integriteitsbeleid op elk niveau. De overheid kan daarin een belangrijke proactieve rol opnemen en al die sectoren stimuleren om daarmee op een duurzame manier aan de slag te gaan.

Het Raamwerk Seksualiteit en Beleid bestaat nu op maat van het onderwijs, de kinderopvang, het jeugdwerk, de integrale jeugdhulp en de sportsector. De indieners van dit voorstel van resolutie pleiten voor een uitbreiding van het raamwerk naar de werkvloer, als overkoepeld instrument dat breed kan worden ingezet. Elke werkgever is verplicht om een beleid te voeren dat het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk bevordert. Het aanbieden van een kwaliteitsvol kader zoals het raamwerk zorgt ervoor dat een dergelijk beleid ook op een degelijke en kwaliteitsvolle manier kan worden ingevoerd. Daarbij moeten er ook stimulansen zijn voor werkgevers om daar extra op in te zetten en de inspanningen te maximaliseren. Daarnaast willen de indieners van dit voorstel van resolutie een vertaling voor de hulpverlening opdat de welzijnssector ook structureel aan de slag kan gaan met de uitbouw van een integriteitsbeleid in alle mogelijke zorgcontexten.

Hulpverlening

Naast preventie moet er uiteraard ook gepaste zorg zijn voor personen die in aanraking komen met grensoverschrijdend gedrag, zowel voor slachtoffers als voor daders en andere mogelijke betrokkenen zoals ouders, begeleiders, professionals enzovoort. In eerste instantie moet het voor iedereen duidelijk zijn waar ze terecht kunnen voor advies of hulp. Er bestaan al verschillende kanalen op maat van verschillende doelgroepen, zoals de hulplijn 1712, nupraatikerover.be, Awel en Stop it now. Hun werking moet verder uitgebreid worden en systematisch op wetenschappelijke wijze worden geëvalueerd en verbeterd als dat nodig mocht blijken. Daarbij moet er continu worden ingezet op bekendheid en bereikbaarheid, zodat iedereen gemakkelijk de weg kan vinden naar de juiste instanties.

Er moet ook geïnvesteerd worden in een gedifferentieerd aanbod van hulp en zorg voor alle betrokkenen. Iedereen die wordt geconfronteerd met grensoverschrijdend gedrag verwerkt die negatieve ervaring op een andere manier. Er zijn dus ook zeer uiteenlopende behoeften aan gepaste hulp, van klassieke individuele psychologische begeleiding tot het faciliteren van zelfhulpgroepen of zelfs online support. Het is belangrijk aandacht te hebben voor al die vormen van hulp, te luisteren naar de erg diverse doelgroep om te weten te komen waar de betrokkenen behoefte aan hebben en de nodige ondersteuning te bieden zodat het voortbestaan van uiteenlopende initiatieven kan worden gegarandeerd.

Bestrafing

Een correcte en effectieve bestrafing vormt het sluitstuk van het beleid. Meldingen moeten serieus worden genomen en er moet ook gevolg aan worden gegeven. Er moet dus duurzaam worden ingezet op deskundigheidsbevordering van de politie opdat ze correct en gepast hiermee kan omgaan. Een geval van grensoverschrijdend gedrag melden is geen gemakkelijke stap en er moet alles aan worden gedaan om dat op een laagdrempelige en respectvolle manier te laten verlopen en zo de aangiftebereidheid te verbeteren.

Tijdens de hoorzittingen is er vaak gedebatteerd over het al dan niet verplicht maken van een uittreksel uit het strafregister. Alle mogelijke drempels om daders tegen te houden, moeten worden opgeworpen en alle mogelijke initiatieven die aangeven dat waakzaam geboden is op het vlak van grensoverschrijdend gedrag, moeten worden genomen. Daarom zijn de indieners van dit voorstel van resolutie er voorstander van om het uittreksel uit het strafregister 596-2 te verplichten voor alle coaches die bij sportorganisaties verantwoordelijkheid dragen voor minderjarigen. Wel is waakzaamheid geboden voor een vals gevoel van veiligheid. Veel gevallen van grensoverschrijdend gedrag zijn niet juridisch strafbaar of leiden zelden tot een veroordeling. Veel daders zijn vaak first offenders, mensen die voor de eerste keer een feit plegen, of leeftijdsgenoten. Alleen personen met een strafblad uitsluiten, creëert bovendien het idee dat er een rangschikking is van grensoverschrijdend gedrag van 'heel erg' naar 'minder erg', wat geen erkenning geeft aan de individuele beleving van de slachtoffers. Het is dan ook belangrijk om te onderstrepen dat dit een goed hulpmiddel is, maar op geen enkele manier het speerpunt kan zijn om daders tegen te houden, een mentaliteitswijziging teweeg te brengen of de bespreekbaarheid van het probleem te bevorderen.

Onderzoek

Tot slot is er blijvend aandacht nodig voor wetenschappelijk onderzoek naar deze thematiek, alsook een performant registratiesysteem om meer zicht te krijgen op de omvang van de problematiek.

Imade ANNOURI
Katia SEGERS
Elke VAN DEN BRANDT
Bert MOYAERS
Bart CARON
Tine SOENS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:

- 1° het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014, nr. 31/1), waarin de Vlaamse Regering het engagement aangaat om actief verder in te zetten op de strijd tegen misbruik en geweld;
- 2° het actieplan van de Vlaamse Regering van 29 januari 2016 betreffende de bevordering en bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van de minderjarige in de jeugdhulp en de kinderopvang, het onderwijs, de jeugd- en de sportsector;
- 3° de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 125/1), waarin het volgende is opgenomen: "We ontwikkelen een beleid dat gericht inzet op de uitvoering, versterking en verankering van acties die bijdragen tot de preventie en aanpak van geweld, misbruik en kindermishandeling. We streven daarbij telkens naar consistentie en afstemming met evoluties in de beleidsdomeinen onderwijs, sport, binnenlandse zaken (politie) en justitie.";
- 4° de beleidsnota Onderwijs 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 133/1), waarin de school als veilige omgeving omschreven staat: "Scholen moeten een veilige en warme omgeving zijn, waar leerlingen zich goed voelen en fysiek en mentaal gezond zijn.";
- 5° de beleidsnota Sport 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 143/1), waarin aandacht wordt besteed aan integriteit: "Gezond en ethisch sporten zijn zeer verwante thematieken. Het gaat telkens om sporten op een verantwoorde en verantwoordelijke manier, waar zorg wordt besteed aan iemands fysieke en psychische integriteit, maar ook aan maatschappelijke verantwoordelijkheid en sociaal welzijn.";
- 6° het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, in het bijzonder artikel 19, dat de verdragsstaten oplegt om "alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied [te nemen] om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft", waarbij deze maatregelen zo nodig "doeltreffende procedures [moeten] omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van diegenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van gevallen van kindermishandeling (...) en voor opsporing, melding, verwijzing, onderzoek, behandeling en follow-up van zodanige gevallen, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.";
- 7° het decreet van 12 februari 2010 houdende instemming met het Verdrag van de Raad van Europa, inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik, opgemaakt in Lanzarote op 25 oktober 2007 (*Parl.St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 135/3);
- 8° het Charter over grensoverschrijdend gedrag, ondertekend door alle instellingen hoger onderwijs op 21 maart 2018;
- 9° het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 449/1), dat aan het tussentijdse rapport het actieplan integriteit als nieuwe actie heeft toegevoegd;
- 10° het rapport 'Geweld, gemeld en geteld' van het Kinderrechtencommissariaat uit 2011;
- 11° het nationaal actieplan Gendergerelateerd Geweld 2015-2019, dat voor het eerst specifieke aandacht aan gendergerelateerd geweld heeft geschonken;

- 12° de hoorzittingen in het Vlaams Parlement in de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1357/1-18);
 - 13° de sectordag rond grensoverschrijdend gedrag van het Sociaal Fonds voor Podiumkunsten, oKo, de vakbonden ACOD Cultuur, LBC/ACV en ACLBV, en Engagement;
 - 14° het artikel #Wetoo van Ilse Ghekiere in rekto:verso, waarin dansers openlijk praten over seksisme;
- overwegende dat:
- 1° grensoverschrijdend gedrag een maatschappelijk probleem is dat zich in veel contexten manifesteert;
 - 2° deze problematiek een breed beleid vereist, dat zich zowel richt op preventie als op een correcte aanpak ten aanzien van alle betrokkenen;
 - 3° grensoverschrijdend gedrag uiteenlopende oorzaken, aanleidingen en uitingsvormen heeft, en dus een breed aanbod aan informatie en sensibilisering vereist;
 - 4° kinderen en jongeren extra kwetsbaar zijn voor verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag en er voor hen dus extra maatregelen op maat nodig zijn;
 - 5° grensoverschrijdend gedrag vooral voorkomt in situaties waarbij machtsverschillen een rol spelen en dus veel contexten van het maatschappelijk leven bestrijkt;
 - 6° de aanpak van dit probleem in die settings een breed integriteitsbeleid vereist, dat zich richt op dezelfde speerpunten, maar dat aangepast is aan de eigen gevoeligheden en context;
 - 7° alle betrokkenen vlot toegang moeten vinden tot advies- en meldpunten;
 - 8° iedereen de problematiek op een andere manier verwerkt en er dus een gedifferentieerd aanbod aan zorg, hulp en opvang nodig is;
 - 9° correcte en consequente opvolging en bestraffing van feiten essentieel is in de strijd tegen grensoverschrijdend gedrag;
 - 10° het uittreksel van het strafregister 596-2 een hulpmiddel kan zijn om te voorkomen dat zedendelinquenten nieuwe feiten plegen;
 - 11° er meer behoefte is aan wetenschappelijk onderzoek en correcte registratie om een beter beeld te krijgen van de problematiek en gericht beleid te kunnen voeren;
- vraagt de Vlaamse Regering om:
- 1° meer in te zetten op preventie en met name:
 - a) te investeren in informatieverspreiding en sensibiliseringscampagnes rond grensoverschrijdend gedrag en verwante thema's via verschillende organisaties uit het middenveld en het kennisplatform www.grenslijn.be;
 - b) voldoende aandacht te hebben voor grensoverschrijdend gedrag en weerbaarheid in de ontwikkelingsdoelen en eindtermen in het onderwijs;
 - c) te zorgen voor deskundigheidsbevordering bij (toekomstige) professionals in de onderwijssector door aandacht te hebben voor deze thema's in verschillende opleidingen en door te zorgen voor een kwaliteitsvol bijscholingsaanbod;
 - d) te onderzoeken hoe er werk kan worden gemaakt van mediarijlijnen voor het vermelden van de hulplijn 1712 bij zowel fictie- als non-fictie-uitzendingen over grensoverschrijdend gedrag;

- 2° meer in te zetten op een veilige omgeving en met name:
- a) de opmaak en ondertekening van een integriteitscode te verplichten voor alle organisaties in de sectoren van onderwijs, welzijn, jeugd, sport, cultuur, media, overheid en ondernemingen. Daarin moeten die actoren expliciet aangeven dat ze werk zullen maken van een omvattend integriteitsbeleid op alle niveaus van de sector. De landelijke overkoepelende organisaties moeten daarbij financieel ondersteund worden om modellen te ontwikkelen en opleiding te organiseren ten behoeve van hun deelsectoren. Zo'n integriteitsbeleid omvat volgende speerpunten:
 - 1) deskundigheidsbevordering door vormingsaanbod en instrumenten;
 - 2) aanspreekpunten integriteit, met opleiding en intervisie;
 - 3) welomschreven gedragscodes en handelingsprotocollen;
 - 4) interne tuchtreglementen met aandacht voor alle betrokkenen;
 - 5) genderevenwicht in bestuursraden;
 - b) kwaliteitsvolle instrumenten en tools te ontwikkelen en te verspreiden voor verschillende sectoren waarmee ze zelf een integriteitsbeleid kunnen uitwerken. Het Raamwerk Seksualiteit en Beleid van Sensoa is daarbij richtinggevend, en moet worden geëvalueerd en uitgebreid naar andere sectoren;
 - c) te onderzoeken hoe het vlaggensysteem van Sensoa verder geïmplementeerd en gefaciliteerd kan worden aan de basis, zodat de kennis en het gebruik ervan kunnen worden geoptimaliseerd;
 - d) te zorgen voor voldoende omkadering voor dat meer omvattende integriteitsbeleid en daarvoor ook voldoende extra middelen vrij te maken in de begroting zodat al die sectoren op een duurzame en kwaliteitsvolle manier aan de slag kunnen gaan;
- 3° meer in te zetten op hulpverlening en in dat kader:
- a) blijvende aandacht te besteden aan de bekendmaking en de bereikbaarheid van instanties waar daders, slachtoffers en andere betrokkenen terecht kunnen voor hulp en advies, zoals de hulplijn 1712, nupraat-ikerover.be, Awel, Stop it now. Daarvoor kan worden onderzocht of het mogelijk is om de telefonische contacturen van 1712 uit te breiden, of doelgroepspecifieke campagnes kunnen worden gevoerd en of de verschillende meldpunten beter op elkaar kunnen worden afgestemd;
 - b) een gedifferentieerd aanbod te garanderen van toegankelijke en gepaste opvang, hulpverlening en (na)zorg voor slachtoffers, daders en andere betrokkenen;
- 4° te kiezen voor een aangepaste bestraffing en met name:
- a) in te zetten op deskundigheidsbevordering bij de politie om de aangiftebereidheid te bevorderen;
 - b) het uittreksel uit het strafregister 596-2 te verplichten voor alle coaches die bij sportorganisaties verantwoordelijkheid dragen voor minderjarigen;

- 5° te kiezen voor monitoring en in dat kader:
- a) de omvang en impact van deze problematiek beter in kaart te brengen door aanvullend wetenschappelijk onderzoek;
 - b) werk te maken van een performant registratiesysteem van meldingen;
 - c) een zesmaandelijkse voortgangsrapportage op te zetten, waarbij alle verantwoordelijke ministers een stand van zaken komen voorleggen aan de parlementaire commissie.

Imade ANNOURI
Katia SEGERS
Elke VAN DEN BRANDT
Bert MOYAERS
Bart CARON
Tine SOENS